

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Uppdraget som god man för bortavarande eller okända arvingar i dödsbo

Innehållsförteckning

När blir det aktuellt med en god man för bortavarande eller okända arvingar?	2
När uppdraget börjar	2
Vad ingår i uppdraget bevaka bortavarandes eller okänd arvinges rätt i dödsbo?	3
Situationer att känna till	4
Arv	4
Delägare i dödsbo	4
Bouppteckning	4
Avstående och testamente	4
Arvskifte	4
Om det finns fastighet eller bostadsrätt som behöver säljas	5
Om det bara finns en dödsbodelägare	5
Om dödsboet inte skiftas	5
Om det inte finns pengar i dödsboet - dödsboanmälan	5
Om delägare inte kommer överens	6
Avveckling av bostad	6
Allmänt	6
Genomgång av bostaden	6
Avtal	6
Försäljning	6
När godmanskapet upphör	7
Redovisning och arvode	7
Allmänt	7
Bedömningsgrunder	7
Vem betalar	8
Om dödsboet betalar	8
Om Överförmyndarverksamheten i södra Lappland	8

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

När blir det aktuellt med en god man för bortavarande eller okända arvingar?

I vilka fall överförmyndarnämnden ska förordna en god man för bortavarande eller okända arvingar i dödsbo regleras i 11 kap 3 § föräldrabalken (FB). Där framkommer att god man ska förordnas i följande fall:

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,
2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före Allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kännedom finns om arvinge efter den döde men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på grund av sådana omständigheter krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,
3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver iakttas enligt vad som föreskrivs om arvinge,
4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,
5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom ska tillfalla eller egendom först senare ska tillträdas med äganderätt och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller
6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, ska ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Överförmyndarnämnden ska förordna god man enligt ovan efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, ska det anmälas till överförmyndarnämnden av den som har boet i sin vård. Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

När uppdraget börjar

När du fått beslut och registerutdrag om att du blivit god man börjar ditt uppdrag.

Du bör kontakta begravningsbyrå/jurist/den som har hand om dödsboet och uppvisa ditt registerutdrag. Registerutdraget är ditt bevis på att du är god man och ska användas vid kontakter med myndigheter, banker och liknande.

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Vad ingår i uppdraget bevaka bortavarandes eller okänd arvinges rätt i dödsbo?

- God man ska närvara vid bouppteckningen efter att ha mottagit kallelsen.
- God man ska lämna in en kopia av den hos Skatteverket registrerade bouppteckningen till överförmyndarnämnden.
- God man ska anmäla till Skatteverket att det finns en okänd arvinge eller känd arvinge på okänd ort. Skatteverket ska sedan utan dröjsmål kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar (16 kap. 1 § Ärvdabalken), en så kallad arvkungörelse.
- Uppgift om arvskungörelse ska skickas till överförmyndarnämnden för kännedom, av god man. Har arvinge inte gjort sin rätt gällande inom fem år från arvskungörelse eller 10 år från dödsfallet för de fall där arvskungörelse inte har införts, preskriberas arvet och den enskilde förlorar därmed sin rätt till arv.
- God man ska verka för att arvskifte kommer till stånd. Om arvskifte inte genomförts inom sex månader efter bouppteckningsdatumet ska god man redogöra till överförmyndarnämnden för skifteshinder. En sådan redogörelse ska sedan inlämnas var sjätte månad till dess att arvskifte genomförts.
- God man ska underteckna arvskifteshandlingen för bortavarande/okänd arvinges räkning. Arvskiftet ska sedan lämnas till överförmyndarnämnden tillsammans med en ansökan om överförmyndarnämndens samtycke till egendomens fördelning.
- God man ska öppna konto i bortavarandes/ okända arvingars namn försett med så kallad överförmyndarspär. Efter samtycke från överförmyndarnämnden ska god man föra över den bortavarandes/okända arvingars lott till det spärrade kontot.
- God man ska lämna in en förteckning över tillgångar och skulder till överförmyndarnämnden antingen vid tidpunkten för erhållande av arv eller vid förordnandet av god man om det rör sig om en försvunnen person.

Det är inte den gode mannens primära uppgift att söka efter den bortavarande. I de fall där den bortavarande arvingen är ensam arvinge kan man dock tänka sig att gode mannen aktivt söker den bortavarande. Det kräver dock att tillgångarna är tillräckligt stora för en sådan utgift. Gode mannens arvode bekostas av den bortavarandes arvslott.

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Situationer att känna till

Arv

Delägare i dödsbo

Du ska bevaka den bortavarendes rätt i dödsboet. Det är inte din uppgift att upprätta en bouppteckning och förvalta dödsboet men du ska se till att det blir gjort. Om det inte redan finns en anlitad jurist kan det vara lämpligt att anlita en sådan som arbetar med familjerätt.

Bouppteckning

När en person avlider måste en bouppteckning göras, om det inte är aktuellt med en dödsboanmälan. Du ska i egenskap av ställföreträdare kallas till bouppteckningsförrättningen. Förrättningen ska hållas inom tre månader efter dödsfallet och bouppteckningen ska lämnas in till Skatteverket inom fyra månader efter dödsfallet.

Avstående och testamente

En ställföreträdare får som huvudregel inte avstå från arv för sin huvudmans räkning. När det finns ett testamente som rör huvudmannen ska du endast ta del av testamentet. Du ska inte godkänna testamentet. Om huvudmannen är bröstarvinge (det vill säga barn och så vidare i rakt nedstigande led) och testamentet inskränker hans rätt till laglott ska du begära jämkning av det. Det ska du göra inom sex månader från det du tagit del av testamentet. Testamentet vinner nämligen laga kraft (vilket innebär att det blir giltigt) sex månader efter delgivning. Du begär jämkning genom att meddela det till testamentstagaren/testamentstagarna. Om testamentet till exempel innehåller formfel eller testator blivit lurad eller övertalad av annan att skriva testamentet ska du klandra testamentet. Det ska du också göra inom sex månader från det du tagit del av testamentet. Du klandrar testamentet genom att skicka en stämningsansökan till tingsrätt.

Arvskifte

Om inte huvudmannen är den enda dödsbodelägaren behöver ett arvskifte göras. Du ska som ställföreträdare ta ställning till det arvskifte som föreslås. Arvskiftet ska godkännas av alla dödsbodelägare. Du ska i egenskap av ställföreträdare godkänna arvskiftet och ansöka om samtycke från överförmyndaren. I samband med att du ansöker om samtycke ska du lämna följande:

- Arvskifte godkänt av samtliga dödsbodelägare.
- Kopia på inregistrerad bouppteckning tillsammans med bilagor till den.
- Redovisningsräkning med underlag från bank för dödsboets förvaltning för tiden från och med dödsdagen till och med skiftesdagen.

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Beslut om samtycke skickas sedan till dig som ställföreträdare. Först efter det kan den som är ansvarig för dödsboet fördela arvet. När du fått beslut om samtycke och du öppnat överförmyndarspärtrat konto i bortavarandes namn överför tillskiftad del till det kontot. Redovisa sedan till överförmyndaren att överföring gjorts, till exempel genom kontoutdrag.

Om det finns fastighet eller bostadsrätt som behöver säljas

Om det i dödsboet ska säljas en fastighet eller bostadsrätt behöver du som ställföreträdare ansöka om överförmyndarens samtycke. Försäljning och ansökan om samtycke ska göras innan arvskifte görs. Under rubriken Avveckling av bostad kan du läsa mer om vad du behöver göra när en fastighet eller bostadsrätt ska säljas.

Om det bara finns en dödsbodelägare

Om huvudmannen är den enda dödsbodelägaren behöver inte ett arvskifte göras. Ska en fastighet eller bostadsrätt säljas i dödsboet behöver du däremot ansöka om överförmyndarens samtycke. När du öppnat överförmyndarspärtrat konto i bortavarandes namn redovisa till överförmyndaren att överföring gjorts till det kontot, till exempel genom kontoutdrag.

Om dödsboet inte skiftas

Skiftas inte ett dödsbo inom sex månader efter bouppteckningen förrättades måste du lämna en redogörelse till överförmyndaren om anledningen till att dödsboet inte har skiftats. En sådan redogörelse ska senast till dess att dödsboet har skiftats lämnas var sjätte månad. Om du inte lämnar in redogörelsen i tid kan du bli vitesförelagd. Det kan leda till att du blir skyldig att betala ett vite.

Om det inte finns pengar i dödsboet - dödsboanmälan

Om den avlidne inte efterlämnar några tillgångar eller enbart efterlämnar tillgångar som täcker begravningskostnader och andra utgifter i samband med dödsfallet ska en anmälan om detta göras till kommunens dödsbohandläggare. Om det saknas tillgångar är kommunen skyldig att göra en dödsboanmälan till Skatteverket. Ett arvskifte behöver inte upprättas eftersom det inte finns några tillgångar att fördela. En kopia på dödsboanmälan lämnas till överförmyndaren, av god man.

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Om delägare inte kommer överens

Om dödsbodelägarna inte kan komma överens finns möjlighet att ansöka om boutredningsman eller skiftesman, vars uppgift är att få delägarna att komma överens. Om dödsbodelägarna trots det inte kan enas kan skiftesmannen ta ett eget beslut. Detta kallas för tvångsskifte. Blir det aktuellt med ett tvångsskifte behöver inte du som ställföreträdare ansöka om överförmyndarens samtycke.

Avveckling av bostad

Allmänt

Försäljning av fastighet eller bostadsrätt kräver överförmyndarens samtycke. Uppsägning av hyreslägenhet kräver däremot inte samtycke från överförmyndaren. Försäljning av fritidshus på ofri grund kräver inte heller överförmyndarens samtycke. Du som ställföreträdare ska delta i avvecklingen. Det betyder inte att det ingår i ditt uppdrag att rent praktiskt genomföra en flytt. Lämpligen bör en flyttfirma anlitas för detta. Även anhöriga kan vara behjälpliga med det praktiska kring flyttning.

Genomgång av bostaden

I avvecklingen bör du delta i genomgång av bostaden. Det är också lämpligt att anhöriga deltar. Saknas anhöriga eller om de inte vill delta rekommenderas att medta en till person som kan intyga bostadens skick och innehåll. Alternativt kan du dokumentera genom bild- eller filmtagning. En förteckning över mer värdefullt lösöre bör upprättas. Konstföremål, smycken eller annat lösöre till större förväntade värden bör värderas av en anlita expert. Den upprättade förteckningen ska lämnas in till överförmyndaren. Lösöre ska avyttras. Om lösöre enligt testamentet ska utgå som legat till olika personer bör de inte säljas. Hittas kontanter ska de sättas in i dödsboets konto. Smycken, värdehandlingar, personliga handlingar och annat sådant av ringa storlek som ska behållas bör om möjligt läggas i bankfack. Du ska som ställföreträdare också se till att städning av bostaden sker. Du ska inte själv utföra städningen, utan lämpligen bör en städfirma anlitas. Alternativt kan städningen genomföras av anhöriga.

Avtal

Hysesavtal ska sägas upp. Även abonnemang på exempelvis el, telefon, vatten och avlopp ska sägas upp.

Försäljning

En fastighetsmäklare bör lämpligen kontaktas för att starta försäljningsprocessen. Du ska sedan medverka i den processen genom att till exempel skriva under handlingar. Du ska i egenskap av ställföreträdare skriva under köpekontraktet och ansöka om samtycke från överförmyndaren. Det är endast du som ställföreträdare som kan ansöka om samtycket. Bank, fastighetsmäklare eller någon annan utomstående kan inte ansöka om överförmyndarens samtycke. I köpekontraktet ska det finnas en paragraf där det framgår att köpet genomförs under förutsättning att överförmyndaren samtycker.

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

I samband med att du ansöker om samtycke ska du lämna följande:

- Köpekontrakt i original.
- Budgivningslista.
- Värdering från säljande mäklare.
- Objektbeskrivning, om möjligt.
- Yttrande från anhöriga, om möjligt.

Beslut om samtycke skickas sedan till dig som ställföreträdare. Först efter det kan tillträdesdagen äga rum. När försäljningen är klar ska du redovisa till överförmyndaren att köpeskillingen satts in i dödsboets konto, genom likvidavräkning och kontoutdrag, du ska även skicka in en kopia på köpebrevet.

När godmanskapet upphör

Godmanskapet ska upphöra om:

- Den bortavarande ger sig till känna.
- De medel som gode mannen förvaltar tar slut. Gode mannen ska då anmäla till överförmyndaren att medel att förvalta saknas.
- Preskriptionstiden på fem eller tio år förflutit.

God man ska lämna in en begäran om entledigande tillsammans med en sluträkning och en slutredogörelse till överförmyndarnämnden som därefter beslutar om upphörande av godmanskap.

Redovisning och arvode

Allmänt

Om det finns egendom att förvalta, ska en årsräkning lämnas före den 1 mars varje år. Till årsräkningen ska även bifogas en årsberättelse samt eventuell begäran om arvode.

Uppdraget som ställföreträdare är av ideell karaktär men du har rätt till arvode för din insats. Du har också rätt till ersättning för utgifter som varit påkallade för uppdragets fullgörande. Beslut om arvode och ersättning fattas av överförmyndaren.

Bedömningsgrunder

Utgångspunkt för arvoderingen är överförmyndarnämndens rutin om arvode, händelser i akt, årsberättelse och redovisningshandling. Beslut om arvode tas efter redovisningshandling och årsberättelse granskats.

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Vem betalar

Arvode och ersättning för utgifter som avser vård av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas med dödsboets medel, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

Om dödsboet betalar

Om ersättningen till dig är 1 000 kronor eller mer ska dödsboet betala arbetsgivaravgifter och göra skatteavdrag. Dödsboet ska redovisa all ersättning, skatteavdrag och arbetsgivaravgift i en förenklad arbetsgivardeklaration till Skatteverket.

Om Överförmyndarverksamheten i södra Lappland

Om du har frågor, funderingar eller känner dig osäker i ditt uppdrag är du alltid välkommen att kontakta oss på överförmyndarenheten.